

Üzenet az élőknek

Nevetnem kellett, amikor ajtót nyitottam neki. Régebben csak rabruhában láttam, feszes méltósággal viselte. Lecsukatása előtt, katonatiszt korában a vérebe ivódott, miként kell hordani a kincstári öltözéket. Szinte kínosan tiszta volt még kiblizés közben is, fehér inge vakított, és a lehető legegészságban simult természetéhez a nyári csíkos vagy a téli daróc. Mint házimunkás, elsőként válogatható a készletből. Most viszont kitérdelt, szürke öltöny volt rajta, viseltes, kockás ing, mélykék nyakkendő, kitaposott cipő. Kövér arcát alaposan megcsapolta az augusztusi hőség. Már az előszobában beszélni kezdett.

– Ne haragudj, hogy csak úgy feltoltam hozzád a képemet, itt dolgozom a postán, a csomagosztályon; múltkor az egyik küldeményről lemásoltam a címet, azért jövök, hogy segíts rajtam, kérek szépen.

– Mi baj?

– Baj az sok van, a legtöbbről beszélni sem érdemes. Például meg fogok halni. Fél évem sincs hátra. Meglátod, nem érem meg az ezerkilencszázhatvanhármás évét.

Leült, majd felugrott, fel-alá sétált a szobában. Jégbe hűtött limonádét hoztam neki. Gépiesen felhajtotta, én meg néztem, hogyan bújik ki pórusain pillanatokon belül a nedv.

– Meg fogok halni, ezen nem tudsz segíteni. És milyen hülye halálom lesz. Szétrohadok, öregem. És miért? Mert a Zugligetben elrágcsáltam egy fűszálat. Valami gomba volt rajta, belekerült a nyirokmirigyeim közé vagy hova, egész véremet szétbomlasztja. Egy fűszál öl meg. Sebj.

Felrúgott egy széket, majd talpára állította, és ráült. Ott trónolt a szoba közepén, magányosan,

dühösen. Én meg nem tudtam, higgyek-e neki. Talán csak ostoba ugratás áldozata; vagy hipochonder, vagy engem akart átverni. Olyan vaskos volt, olyan energikus. Óvatosan hallgattam. Egyszer csak lecsuklott a feje, és minden átmenet nélkül szuszogó alvásba váltott át. Az íróasztalhoz mentem, dolgoztam tovább. Félóra múlva horkanva felriadt, és folytatta zilált sétáját a szobámban.

– A fűszálnál tartottál.

– A fűszálnál? – kérdezte. – Hagyjuk. Ne csinálj úgy, mintha érdekelne. Kilencvennégy kiló vagyok, és egy fűszál nyír ki. Én is röhögnek a helyedben.

Újra leült a magányos székre, szembefordult velem, és parancsoló hangon rám szólt: – Kérdezz!

– Kihallgatáson érzed magad?

Látogatóm hahotázni kezdett. Fejét két húsos tenyere közé szorította, és perceként át hörgött, rázkódott, csuklott, már-már attól tartottam, hogy cseppfolyóssá válik, és tócsát alkot szobám közepén.

– Kihallgatás – hörögte –, hát ez óriási, öregem, kihallgatás.

Aztán váratlanul lecsillapult, és kiguvadó szemmel bámult rám.

– Láttál már tisztára tunkolt lábast? Szárazra kotort joghurtos poharat? Olyan vagyok.

A falhoz állt, nekinyomta orrát, hátrakulcsolta kezét. Vártam, amíg megfordul.

– Miről kérdezzelek?

– A feleségemről.

– Már elvetted? Gratulálok.

Az asztalhoz ugrott, felkapta a limonádéspoharat, mintha hoztam akarná vágni. Aztán lecsapta az asztalra, a pohár feneke levált, látogatóm tenyeréből vér szivárgott. Tanácstalanul néz-

tem, amint komótosan a padlóra csöpög.

– Hozhatok egy zsebkendőt?

– A padlót sajnálod, mi? Vagy talán az fáj neked, hogy kiömlik az én rossz, gombás vérem?

– Az fáj – mondtam. – Ha lehet, másutt csöpögtesd el.

Vendégem gondosan bebugyolálta a kezét, és közben szenttelen hangon tudatta, hogy annak idején elásott egy kincstári pisztolyt, hat tárral, kis ládikóban, jó vastagon zsírba ágyazva. Így hát harminc picit tud fújni belém, pontosabban huszonkilencet, mert az utolsó golyót magába szalasztja.

Felállt, bekötött kezét filmekből ismert mutatós mozdulattal zakójának zsebébe süllyesztette. Ő legfeljebb egy évet veszthet, mondta, én viszont, amilyen rohadatul egészségesnek látszom, harmincat vagy negyvenet is.

Kezdttem sejteni, minek köszönhetem a szerencsét. Annak idején idegcsillapítóért, tiszta fehérneműért és főként dugi ceruzáért szerelmes verseket írtam a menyasszonyának, egy orvos-tanhallgatónak.

– Miért is akarsz kivégezni?

Ismét fel-alá rohangált a szobában.

– Semmit sem értesz – kiabálta –, rettenetesen lassú a felfogásod. Nyisd már ki az ablakot!

– Nyitva van – válaszoltam. Vigyázzállásba dermedt a szoba közepén.

– Alighanem megbolondulok – suttozta. – A gombák teszik. Agyamat is megtámadták a gombák.

Menyasszonyát még százados korában hódította meg; katonatiszt és orvosnő közt nincs társadalmi különbség. A börtönben azonban gyötörni kezdte, hogy mi lesz, ha eltűnik az egyenruha varázsa, a szolgálati lakás kényelme, azok a privilégiumok, amelyek ellensúlyozhatják a lány értelmiségi fölnyét? Mit kezdhet

majd szakma és lakás nélkül egy fiatal orvosnő oldalán? Verseket is azért kellett írnom, hogy javíthassa előnytelen mérlegét.

– Miben segíthetek?

Odafutott hozzám, megragadta a kezemet.

– Tudtam, hogy nem kell bened csalódnom – hadarta –, tudtam, tudtam. Értsd meg, fél évről van szó, csak fél kurta évről. Hozhatok orvosi bizonyítványt is.

Hallgattam. Ő élelem térdelt, és összefonta kezét.

– Írj új verseket a feleségemnek! Tedd meg, kérek, neked az semmibe se kerül.

– Hozd már ide azt a széket, és ülj rá!

Szuszogva ült a széken, szuszogva mondta el történetét. Menyasszonya mindenkinek felolvasta verseimet – irtózatosan büszke volt rájuk. „Az én Józsefem – mondogatta – nem irodalmár, mégis milyen szépen fogalmazza meg érzelmeit.” Ő meg a főhelyen trónolt a különböző lakásokban, és fogadta a gratulációkat. Mindenki tudni akarta, hol tanult meg rímelni, és honnan veszi a költői képeket meg kifejezéseket – szerényen és öntudatosan mosolygott ilyenkor. Nem utolsósorban ezeknek a sikereinek köszönheti, hogy menyasszonya, mihelyt kinevezték orvosnak a János Kórházba, maga sürgette az esküvőt vele, a segédmunkással. A nászéjszákán az ágy szélén ülve el kellett olvasnia a költeményeket, csak aztán feketett a felesége mellé. Később megfigyelte, hogy ha az asszony nehezen jut el az élvezéshez, csak egy verssort kell a fülébe suttoznia, „Margit ölmeleg mosolya” vagy „Melle mint két kicsi állat”, és akkor meg minden, mint a karikacsapás. Utóbbi időben azonban gyanú mérgezi meg kapcsolatukat. Nem szerzőségében kételkedik az asszony, á, de hogy, ilyen szélhámoságot nem tételez fel róla. Még ő maga se bírná elhittetni vele, hogy más a szerző. De miért hallgatott el a

múzsája? Az asszony felolvassa még néha a verseket társaságban, de ilyenkor hozzát teszi: „Ezt a férjem akkor költötte, amikor még nem éltünk együtt.” Vagy: „Akkoriban még szeretett a férjem, igaz, csak a menyasszonya voltam.”

Elhallgatott, halszeme rémülten dülledt felém.

– Miért nem másolsz ki verseket szerelmes antológiákból?

– Mert megismeri a stílusukat. Nagyon finom irodalmi hallása van.

Ismét zsebre dugta a kezét. Kissé hátradőlt, a szeme zugából lesett rám.

– Vedd ki a zsebedből a kezedet – mondtam nagy sokára –, nincs ott semmiféle pisztoly.

Ő csak mosolygott, talányosan.

– Lehet, hogy elásva, zsírban van még pisztolyod valahol. A zsebed viszont, mielőtt belemélyesztetted a kezedet, olyan lapos volt, mint a Nagy Magyar Alföld.

Tétovázva előhúzta a jobbját.

– Feleségem ma reggel, amikor munkába bocsátott, azt mondta, hogy amíg nincs új vers, addig nincs szerelem sem.

– És há nem halsz még egy fél év múlva? – kérdeztem. – Az idők végezetéig költsem helyetted a szerelmi klapanciákat, mint valami Cyrano II?

– Ígérem, hogy meghalok.

– És mivel fizetsz? Momentán

ugyanis nincs égetően szükségem tiszta fehérneműre, se plajbászra.

Látogatóm felállt, meglazította és véres kötésű kezével kissé össze is maszatolta nyakkendőjét, majd ünnepélyesen így szólt:

– Tudtam, hogy ingyen nem csinálod. Kész ajánlattal jöttem. Témát ajánlok versért. Te író vagy, tehát nem tudod, mi történik az emberekkel. Én viszont szenvedek kölyökkorom óta. Több hullát láttam, mint té könyvét. Már kissrácként, az ostrom alatt, aztán katona koromban, amikor a lögyakorlaton... és később pláne. Ide figyelj. Van egy első osztályú témám. Egy versért elmesélem. Utána negyed évig nem látsz.

– Halljuk.

– Mielőtt hozzátok kerültem, a bal csillagba, a halálásoknál vol-

tam házi. Sok mindent tapasztaltam ott, sokat okosodtam. Például rengeteg utolsó üzenetet hallottam, az majdnem hogy kötelező volt. A fiúk, amikor már kísérték őket a folyosón, a nevüket kiabálták, meg mindenféle biztatásokat a többieknek, volt idejük kigondolni a szövegeket. Ettől eltekintve szerettem beosztásokat, mert nagyon jó volt a háziak kajája, meg sok érdekes ember gyűlt össze. Volt ott néhány nő is, meglehetősen szemét előélettel, kurvák, akik gyilkosságokba meg fegyveres kéregetésekbe bonyolódtak. Leghíresebb köztük a Rákóczi téri Gitáros Mancsi volt, aki jó pár manus kinyírásában vett részt. Persze halálra ítélték, aztán hónapokig tárolták magánzárkán. Tanúnak használták, mert ez aztán mindenkire mondta, amit kívántak tőle. Nem mint ha kegyelmet remélt volna, csak egyszerűen nem bírta nemet mondani. Ez szakmai ártalom volt nála. Nos – és most jön a téma, ami író tollára való –, halljuk egyszer, hogy másnap viszik a Mancsit is. Este zárás előtt sziszegést hallok a zárkájából. Odalopódozom – a folyosón éppen nincsen ő –, elfordítom a kukucsolót, hát ott fekszik Mancsi a priccsen, hasig pucéron, felemelt lábait két kézzel szétfeszíti, és ezt suttogja: „Ide nézz, házi, utoljára még nézd meg!” Ez volt Gitáros Mancsi utolsó üzenete az élőknek.

Látogatóm belefeledkezett az emlékezésbe. Bal szemét lehunyta, a jobbat összehúzta, mint aki beles egy kémlelőnyíláson. Csettintett, vihogott, aztán megvárta magát, és felém fordult.

– Nagyon elszomorodtam máma, amikor eszembe jutott ez, mert én semmit sem tudok majd üzeni az élőknek, ha eljön az óra.

Aztán, inkább csak magának, hozzátette még: – Talán mert nincs hivatásom.

Legyintett, áthajolt az asztalon, és az arcomba meredt.

– Na, mit szólsz?

– Nem vagy te beteg – mondtam. – A verset pedig nem írom meg, mert történeted közölhetetlen.

Felállt, és kiballagott az ajtón. Azóta tizenhat év telt el; nem látam többé, nem is hallottam róla. Nem tudom, él-e, hal-e, és hogy elhagyta-e a felesége, de tartozom neki egy verssel a témáért, amely azóta nyugtalanít.

Illusztráció: Tóth Alíz